
МІГРАЦІЙНА ПОЛІТИКА УКРАЇНИ: ВИКЛИКИ ТА МОЖЛИВОСТІ, ПОВ'ЯЗАНІ З УГОДОЮ ПРО РЕАДМІСІЮ МІЖ УКРАЇНОЮ ТА ЄС

Шановні колеги!

Проведення семінарів, “круглих столів”, конференцій з актуальних проблем європейської інтеграції України, започаткованих Національним Інститутом стратегічних досліджень – добра традиція і необхідна справа.

У викладачів та студентів Закарпатського державного університету великою популярністю і попитом користуються збірники матеріалів, що видані в м. Ужгороді після проведення попередніх заходів з проблем євроінтеграції. До них слід віднести видання:

- “Угорщина на шляху до Шенгену: виклики для України” (2001р.) ;
- “Безпосереднє сусідство України з ЄС: закриті кордони чи нові імпульси до співпраці?” (2002р.)
- “Досвід країн Вишеградської четвірки на шляху до ЄС: можливості для України” (2003р.)
- “Регіональна політика ЄС після його розширення” (2004р.)

Надзвичайно важливими для науковців і студентів нашого університету є потужні монографії НІСД з актуальних питань внутрішньої і зовнішньої політики України, які випущені в 2005р. Серед них:

- “Україна: Стратегічні пріоритети. Аналітичні оцінки. – 2005”;
- “Український соціум”;
- “На перехресті геополітичних інтересів”, та інші.

Користуючись участю в нашому семінарі авторів названих видань, зокрема О.Власюка, В.Чумака, С.Мітряєвої, поряд із словами вдячності за названі роботи, прошу розглянути можливість видання щоквартального збірника з проблем регіонально - інтеграційної політики України в умовах євроінтеграції, на зразок аналітичного щоквар-

---

тальника, під редакцією В. Дергачова. Це дозволить більш оперативно оцінювати стан справ з названих проблем, прогнозувати їх подальший розвиток, формувати у студентів стійкі знання з названої проблематики.

Дозвольте коротко зупинитись на окремих положеннях проблеми міграційної політики України, яка обговорюється шановним зібранням. Названа проблема надзвичайно актуальна для Закарпаття, яке межує із країнами ЄС. Нелегальна міграція несе величезне навантаження на соціальну інфраструктуру області, по причині накопичення мігрантів різних категорій. Загострюються проблеми охорони державного кордону, зростає напруга у прикордонних населених пунктах, зростають проблеми працевлаштування та інше.

Враховуючи широкий спектр думок учасників семінару щодо мінімізації негативів нелегальної міграції, хочу привернути Вашу увагу до проблем соціального захисту наших, українських трудових мігрантів у країнах – членах Євросоюзу. До даної проблеми привернув увагу Президент України у Доповіді – Посланні до депутатів Верховної Ради (“Про внутрішнє і зовнішнє становище України у 2005р” – К.:2006. с. 132).

Відомо, що в основі трудової міграції лежать: бідність, безробіття, різниця в оплаті праці та проблема самореалізації творчих особистостей. Для українських трудових мігрантів найбільш вагомим чинником роботи за кордоном залишається бідність і безробіття, особливо в ряді прикордонних областей, таких, як Закарпатська.

Спираючись на дані, приведені у виданні “Україна: Стратегічні пріоритети. Аналітичні оцінки. – 2005”/під редакцією Власика О.С. – К.: “Знання України”, - 2005., (с. 420-424), наведемо окремі дані стану справ в Україні щодо причин нелегальної трудової міграції. Відомо, що в 2003р. майже половина працюючих в Україні отримували зарплату, нижчу за 365 грн. Ця сума на той час становила прожитковий мінімум.

Особливо складною є ситуація в окремих регіонах України. Зокрема, в Закарпатській області рівень бідності в зазначений період сягав 46,6%, у Кримській Автономії – 38,4%, у Хмельницькій – 36,8% і т.д. Це означає, що в середньому кожний четвертий українець не мав достатньо коштів для забезпечення мінімальних потреб.

Крім зазначеної проблеми, на міграційні процеси впливає і безробіття. На 01.04. 2005р. у Державній службі зайнятості було зареєстровано більше одного мільйона безробітних. Політики та експерти вважають, що зважаючи на рівень прихованого безробіття, кількість безробітних в Україні сягає 6-7 млн. осіб, з них понад 60% - жінки.

Важливим мотивом пошуку роботи за кордоном є бажання самореалізації. Так, за даними Держкомстату, за період з 1991 по 2002 рр. за кордон емігрували 574 доктори наук, а з 1996 по 2002 рр. – 907 кандидатів наук. майже третина з них молоді, до 40 років, перспективні науковці, а інша третина віком від 41-50 років.

Актуальною є загроза безпеці держави, яка виникає з втратою молодих перспективних вчених. Наші втрати у сфері науки зумовлені “відпливом мізків”, оцінюються сумою понад 1 млрд. дол. США на рік. Суспільство втрачає “золотий фонд нації”, її інтелектуальний потенціал, без якого важко сподіватися на прогрес в усіх сферах економіки, науки, культури.

Сьогодні, за офіційними даними, українці працюють у 35 країнах світу: у Польщі на заробітках перебуває 300 тис. українців, в Італії та Чехії – по 200 тис., у Португалії - 150 тис., Іспанії – 100 тис., Туреччині – 135 тис., у США – 20 тис. Кількість українців, які працюють у Росії, оцінюється в 1 млн. чол. Усього, за експертними даними МЗС України, за кордоном на заробітках нелегально перебуває понад 2 млн. громадян України. Але реальні цифри набагато більші.

Якщо провести регіональний аналіз нелегальної трудової міграції по Закарпатській області – невеликому, за

кількістю населення, регіону, то за даними МВС України закордонних паспортів протягом року видають стільки ж, скільки майже в трьохмільйонному Києві.

Стабільно зростають показники структур, що займаються посередництвом при працевлаштуванні за кордоном. За окремими даними, понад 80% усіх мігрантів працюють нелегально. Так, опитування українських заробітчани в Італії показало, що 85,7% респондентів виїхали за туристичною візою, причому майже половина мали візу терміном лише на 10 днів.

Наведені дані засвідчують необхідність державним інститутам, особливо органам місцевого самоврядування, кардинально змінити ставлення до проблеми трудової міграції українців, впровадити конкретні комплексні заходи по створенню достойних умов життя і праці населенню, особливо в західних областях України.

Не чекаючи кращих часів, сьогодні слід забезпечити і захист прав українських трудових мігрантів. Адже протягом останніх 10 років за кордоном були затримані понад 100 тис. українців. "У 2003р. число громадян СНД, що зникли на території Росії, досягло 846, з них майже 30% - громадяни України", - заявив 29.09.2004р. глава МВС Росії Рашид Нургалиєв на засіданні Ради міністрів внутрішніх справ держав-учасників СНД. Тому не випадково з приходом до влади В.А. Ющенко уже в березні 2005 р. був створений Центр захисту прав громадян України за кордоном.

Закарпатський державний університет, надаючи великого значення проблемам захисту прав громадян України за кордоном, запропонував Представництву МЗС України в області (п. Баранчик І.І.) послуги з організації роботи Регіонального відділення допомоги громадянам України за кордоном, відповідно до положень Циркуляру МЗС України з даних питань.

З метою реалізації, спільно з названим Представництвом, заходів щодо захисту прав та законних інтересів громадян України, які працюють за кордоном, та покра-

---

щення роботи по забезпеченню реалізації державної політики – при нашому університеті створена структура, в якій працюють кандидати історичних та юридичних наук, юридичного факультету, факультету міжнародних відносин та Інституту філософії і євроінтеграційних досліджень з трьох складових, а саме:

1. Громадського адвокатського бюро,
2. Групи інформаційно-аналітичного забезпечення,
3. Методично-видавничої групи.

Роботу даних структурних підрозділів очолюють декан юридичного факультету – к.ю.н. Трачук П.А., зав. кафедри цивільного права та цивільного процесу – к.ю.н. Олексик Х.М., зав. видавничим сектором ЗакДУ – Ханас У.Я., директор Інституту філософії та євроінтеграційних досліджень – к.і.н. Артьомов І.В., ряд інших викладачів. Дана група вчених, разом з представником МЗС в області – п. Баранчиком І.І., розробляють заходи по наданню допомоги громадянам України за кордоном, координують їх виконання, а також вносять пропозиції щодо діяльності регіонального відділення Центру допомоги громадянам України за кордоном.

На черзі видання пам'яток і рекомендацій українцям, які вибувають за кордон, з акцентом на особливості вимог законодавства країни, з телефонами консульств, посольств, представництв України в країнах, які найбільш привабливі для наших трудових мігрантів та туристів. Це скромний внесок Закарпатського державного університету у вирішення проблеми захисту прав громадян України за кордоном лише початок роботи.

Семінар, який сьогодні проведено, дозволить нам, його учасникам, більш предметно, фахово і оперативно включитись у роботу з мінімізації негативних наслідків нелегальної міграції як в Україні, так і для громадян України, вимушених “шукати щастя” за межами батьківщини.

Дякую за увагу.

(Угода про реадмісію і місце Закарпаття в її реалізації: матеріали круглого столу. – Ужгород: Вид-во В.Падяка, 2006. – С. 15-18.)